

СОЦІОКУЛЬТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ І СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

*Саух П. Ю.
Київ, Україна*

Чим значніші завдання ставить перед собою суспільство у своєму сьогоденні, тим об'єктивнішими і ширшими мають бути його уявлення про своє минуле. Неможливо виробити адекватні стратегії розвитку на основі нечітких чи спотворених уявлень про те, що становило сутність соціокультурного буття українського народу впродовж попередніх століть, на якому ґрунті проростали його нинішні здобутки і проблеми.

Складність політичних процесів, які відбувалися в Україні ще на очах багатьох наших співвітчизників і до яких наші молоді сучасники можуть вважати себе дотичними через свідчення близьких-очевидців – старшого покоління родин, які пережили чимало змін ідеологічних та соціокультурних акцентів, часто зазнаючи певних утисків і обмежень, сьогодні призводить до того, що в суспільстві виокремлюється низка спільнот, протилежних за поглядами, вподобаннями, намірами щодо свого самовияву в суспільному житті і уявленнями стосовно подальшої долі України. І кожна з них вирізняється значною резистентністю щодо думок своїх опонентів, упевненістю в тому, що має достатньо аргументів, аби розцінювати як минуле, так і теперішнє в певному аксіологічному полі, в тому чи іншому емоційному ключі, а відтак, обстоювати жорстко визначений варіант соціокультурних трансформацій як основу розвитку суспільства і держави.

Така ситуація викликає занепокоєння, насамперед, тим, що завдяки їй відбувається надмірне піднесення в свідомості суспільства одних історичних періодів і нівелювання інших, які починають дедалі частіше тлумачитися як суцільне «історичне небуття». Проте неможливо погодитися, що у якісь часи, хай найбільш реакційні і несприятливі щодо українців як етносу, народ повністю втрачав свою творчу здатність, жив і працював «у нікуди», не залишаючи для нащадків продуктивного зерна, з якого, власне, тільки й могли прорости славні сторінки нашої історії. Не менш цінно для суспільства в епоху соціокультурних трансформацій бачити в минулому й факти, які застерігають від тих чи інших дій або бездіяльності, ігнорувати їх.

Викривлення історії в її науковому представленні, так само, як і в освітньому та просвітницькому поширенні фрагментарної, тенденційно-однобічної, заангажованої інформації, є виявом соціальної безвідповідальності, наслідком якої стане віддалення в часі такої необхідної для українського суспільства консолідації. Продукування і поширення поглядів, які тільки гальмують істотні досягнення в цьому процесі, підтримуючи оману щодо наших об'єктивних можливостей у соціально-економічному та соціокультурному поступі, слід розглядати саме як кон'юнктуру інтерпретацію історичної пам'яті, що, шукаючи можливості вдовольнити певні

запити сьогодення, надто погано сприяє майбутнім прогресивним перетворенням. Таким чином блокується взаєморозуміння людей різних соціальних груп, без чого не можна вирішити надважливої проблеми об'єднання людей навколо спільного завдання – розбудови сильної, процвітаючої України.

Варто також акцентувати обставину, що стає дедалі очевиднішою: сучасна молодь, найбільш активна частина українського суспільства в сьогоденні і найближчому майбутньому, рушійна сила його розвитку на об'єктивно складному повоєнному етапі, що незабаром настане, черпає значний обсяг інформації як актуального, так і історично-просвітницького змісту із засобів масової інформації. Але сучасні ЗМІ, які мають надзвичайні можливості для сприяння суспільному прогресу, освіті, полікультурному розвитку суспільства, водночас наділені в цьому сенсі й значним деструктивним потенціалом. Отож сьогодні необхідно приділяти значну увагу медіакультурній грамотності як продиктованій часом вимозі, що стосується не лише молоді (хоча її насамперед), а й інших вікових груп. Її сутнісною характеристикою є те, що «медіаграмотна людина має бути здатною критично й усвідомлено оцінювати медіатексти, підтримувати критичну дистанцію до поп-культури й здійснювати супротив маніпуляціям» [2], а відтак, давати більш об'єктивну оцінку минулому свого народу, його розмаїтій сучасності та перспективам розвитку.

Отож вважаємо, що, переймаючися долею сьогодення і майбутнього своєї держави, слід «любити своє минуле і пишатися ним, а не постійно переоцінювати його на догоду мінливим суб'єктивним інтересам чи амбіціям. Цінуючи минуле, ми повинні розуміти, що не обов'язково безпосередньо відтворювати його форми, аби відчувати гордість за діяння своїх предків» [1, с. 821-822]. Саме такого підходу вимагають нині для свого скорішого вирішення завдання стабілізації суспільства й подолання його розколу, формування політичної нації – міцної державно-громадської спільноти сучасного типу.

Список використаних джерел:

1. Саух П., Саух І. Історична пам'ять: парадокси на шляху консолідації українського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/sauh_3.pdf
2. Саух П. Формувати медійну людину як новий тип особистості: з виступу на круглому столі «Розвиток суспільства і медіапростір: проблеми самоорганізації» Х Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» 14 березня 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. <http://surl.li/fjjfa>